

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האיש" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

הכוונה בעשיית מצוה צריכה להיות, אך ורק, מחמת הציווי האלוקי!

פרשת אחרי מות – שנת תשע"א

להיכם. ובעל כורחכם תקבלו גזרות. וכענין דמפרש במכילתא לשון עשרת הדברות אנכי ה' א-להיך. ועתה תקבלו גזרותי לא יהיה לך" (העמק דבר).

ותירץ, שכל המצוות קיבלו ישראל בהסכמה, ברצון ואולי אף בשמחה, אבל **מצוות עריות היתה קשה עליהם** ולכן, בתחילתה באה התרעה ואזהרה, שבין אם ירצו ובין אם לא ירצו, חייבים לקבלה. תימוכין לדבריו יכולים אנו למצוא במקומות רבים שאמרו חז"ל: "בקשו להתיר להם את (ויקרא יח, ו) 'כָּל שְׂאֵר בְּשָׁרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עִרְוָה', להתיר להם את העריות. וכן הוא אומר וישמע משה את העם **בוכה למשפחותיו** (במדבר יא, י) וכשבקשו כן לפיכך ויחר אף ה' מאוד ובעיני משה רע" (תנחומא בהעלותך, פט"ז ועוד).

רבינו השפת אמת זצ"ל – הציות שבציווי המצוה חשוב מטעמי המצוה
דברים חשובים ועמוקים מצאנו גם בדבריו של רבן של ישראל, הגה"ק רבי יהודה אריה לייב אלטר זצ"ל, האדמו"ר מגור, בספרו "שפת אמת":

"ברש"י ומד' קבלתם מלכותי קבלו גזירותי כו'. וכן בגמ' לקבל עול מ"ש תחילה כו'. כן הוא בכל מצוה בפרט שצריך להיות **כוונת עשייתה כדי לקבל עול מלכות שמים**. שזה תכלית המצוה. ונאמר אשר לא צוה כו' (ויקרא י, א) מכלל **שעשיות הציווי** יותר מקובל מטעם המצוה. כי טעמי המצוה הם רק שבעבורם צונו הש"י בהם. **אבל עשיותינו צריך להיות רק עבור לעשות רצון הש"י**. וכשאדם מקבל עול מלכותו קודם המצוה יוכל לעשות המצוה כתיקנה... וזה נקי

מה המשמעות של פסוק הפתיחה בפרשת עריות

"דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יח, ב) ופירש"י: "אני הוא שאמרתי בסיני (שמות כ, ב) אנכי ה' א-להיך וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו גזרותי".

מיד כשקוראים אנו פסוק זה, מתעוררת השאלה, וכי אמת פשוטה וברורה זו שה' הוא האלוקים לא היתה ידועה עד עכשיו?! הלא זאת כבר שמעו בשליחותו הראשונה של משה בארץ מצרים, לאחר מכן באופן הברור ביותר במעמד הר-סיני, עד שניתן לומר כאן בצורה ברורה, שמפורסמות אינן צריכות ראייה.

דומה, ששאלה זו עמדה ביסוד פירושו של רש"י, שפירש, שכוונת ההיגד שלפנינו היא, שעליהם לקבל את חוקי הבו"ת, זאת מפני שקבלו כבר את מלכותו עליהם בהר-סיני.

ברם, עדיין יקשה למה דווקא בפרשה שלפנינו נאמרו הדברים? הלא כבר נצטוו הרבה מצוות בספר שמות ובויקרא, מבלי שתודגש עובדה זאת.

על כך עמד הנצי"ב מוואלוז'ין זצ"ל, שבכל ייתר הפרשיות מוזכר נוסח זה רק לאחר המצוה, ורק בפסוק שלפנינו מוזכר נוסח זה בתחילת הפרשה, הלא דבר הוא?

"אני ה' א-להיכם. הקדים לומר כן בזה הפרשה ביחוד מה שאין כן בכל הפרשיות שמצוי זה הלשון אחר האזהרה. אבל כאן **הקדים מתחילה**. באשר פרשה של עריות ענין קשה היה לקבל נגד הרגלם עד מתן תורה וכדאי בשבת דקיימא לן שלא קבלו פרשה זו אלא בקטטה (שבת קל, א) משום הכי הקדים אני ה' א-

שמירת המצות להיות יושב ומצפה וממתין תמיד מתי יגיע לידו לעשות רצון המקום. ועי"ז כשתבא לידו יקיימנה כראוי. וז"ש ושמרתם כו' וחי בהם כו'. להיות החיות תמיד ע"י שמירת המצות וקיוםם" (אחרי, תרל"ב ד"ה ברש"י).

נשתדל לעיין בדבריו כמיטב הבנתנו. שהרי כדרכו בקודש, קיצר את דבריו ותמצת אותם, כראשי פרקים עבור עצמו בלבד.

אצל רוב בני אדם עשיית המצוות מתקבלת כמערכת של פעולות המוטלות על האדם, מחמת היותו בן-ישראל. ברם, הוא מבצע אותן, הן את מצוות עשה והן את מצוות לא-תעשה, מתוך הרגל ומתוך שגרה, כפי שכבר זעק הנביא "כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִי וּבִשְׁפָתָיו כְּבָדוֹנִי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְנִתְּחִי יְרֵאָתָם אֵתִי מִצְוֹת אֲנָשִׁים מִלְמַדָּה" (ישעיה כט, יג). הם עד כדי כך מושרשים בעניין זה, עד שאין בליבם שום נקיפת מצפון ושום מחשבה, שאין עבודתם נעשית כדבעי.

יתר על כן, בני אדם חכמים ומלומדים יותר, שיודעים טעמי המצוות כפי שהתפרשו בדברי חז"ל ובספרי ראשונים ואחרונים, מתכוונים לקיים את המצוה בגלל הטעמים שנכתבו בין אם אלה טעמים על דרך הנגלה או אף על דרך הנסתר. ברם, טעות גדולה היא בידם שכן כוונת האדם בעשותו את המצוה צריכה להיות, לקיים את רצון השם וציוויו, כמו שאכן אנו אומרים בכל ברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו". ובעשות האדם את ציווי ה' אך ורק מפני שציווה אותו, הרי בכך הוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים! כל הטעמים שנכתבו אינם, אלא לקרב אל שכל האדם את המשמעות הערכית שבהן, שבגללה הקב"ה נתן לנו ציווי זה. נמצאנו למדים, שמאחר וכוונת ה' בבריאת העולם היתה שתתגלה מלכותו, כש"כ בשה"ק, וכידוע, שאין מלך בלי עבדים, נמצא כשאדם מקיים את המצוה מחמת שהוא הצטווה, ולא משום סיבה אחרת, הרי הוא מקבל על עצמו שם 'עבד' ובכך, הוא מחיל על השי"ת את השם 'מלך'. האדם המלא בתחושה של עבדות ה', יושב ומצפה מתי תבוא לידו ההזדמנות לקיים מצוה נוספת. בכך האיר את ענינו בהבנת ביטוי השגור בפינו: "שמירת המצוות", שהאדם "יושב ומצפה וממתין" מתי יוכל לקיים מצוה נוספת. בהיות אדם בדרגה רוחנית גבוהה, הרי שהנאתו האמיתית והנעלית ביותר, היא בעת שהוא מקיים את המצוה. ומאחר,

וכל אדם רוצה ליהנות מן החיים ולא זוכר תמיד מתי היו רגעי השיא של הנאותיו במשך כל שנותיו, הרי שאצל אדם זה הזמנים שהוא קיים מצוות הם עיקר חייו, וכגודל המצוה כן גודל ההנאה. יוצא אפוא, שכל ימיו מתחלקים לשני חלקים: החלק האחד – בו קיים את המצוות, והחלק השני – בו היה בציפייה לקיום המצוות.

יש טועים שחושבים, שדרגה גבוהה יותר היא לקיים את המצוה מחמת טעמיה

והנה דברים ברורים אלה של רבינו ז"ל, באים לעקור מחשבה מוטעית של אנשים רבים, שבכך שמקיימים את המצוות מחמת הטעמים שלהם, דרגתם גבוהה יותר, מאותם אנשים שמקיימים את המצוות 'בתמימות', בגלל שכך נצטוו על ידי הבורא, ולא היא. אלא, ככל שמגיע אדם לדרגה התבטלות גבוהה יותר לציווי ה', הרי הוא ברמה נעלית יותר. וכך פירשו חז"ל את הפסוק: "אֲדָם וְבִהְמָה תוֹשִׁיעַ ה'" (תהילים לו, ז) "ואמר רב יהודה אמר רב אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה" (חולין ה, ב). כלומר, שלמרות היותם חכמים מחוכמים, שיודעים לעומק חכמת התורה, הרי שלפני בורא עולם הם מרגישים את עצמם כבהמה, שהיא חסרת דעה עצמית וממושמעת באופן מלא לבעליה. כמו שאמר אדוננו דוד הע"ה: "וְנֶאֱמָרְנוּ בְּעֶרְ וְלֹא אֲדָע בְּהִמּוֹת הַיָּתִי עִמָּךְ" (תהלים עג, כב).

כדי להזכיר לכל אדם, יסוד חשוב זה, תקנו מנסחי הברכות, עזרא ובית דינו, שלפני כל מצוה יברך האדם "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על...". בכך ישנה תזכורת המעוררת את האדם להתכוון לקיים "ציווי ה'".

במסכת ראש-השנה: "אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה, למה תוקעין? רחמנא אמר 'תקעו!'" (טז, א). פירוש, רבי יצחק שאל שאלה, למה תוקעים בשופר בראש השנה? תמהה הגמרא על שאלת רבי יצחק, "למה תוקעים?"! משום שהתורה אמרה, שבראש השנה צריך לתקוע! ואף על פי, שאין זה מפורש בתורה, מכל מקום למדים זאת מיובל (להלן, לג, ב. לד, א). לכאורה, יכלה הגמ' לענות על שאלתו בהרבה אופניים, שהרי במחזור מופיעים, בשמו של רבינו סעדיה גאון ז"ל, עשרה טעמים לתקיעת שופר, ובספרים נוספים, עוד טעמים רבים למצוה זו. ברם, רואים אנו מכאן, שההסבר הטוב ביותר למצוות שופר, הוא: "רחמנא אמר תקעו".

ואמנם מסופר, שבבית מדרשו של האדמו"ר מקוצק זצ"ל, הוא נהג לדפוק על

השולחן לפני תקיעת שופר ולהכריז: "למה תוקעים בשופר? – רחמנא אמר תקעו!" 1.

אף משה רבינו שיודע כל סוד המצוות, קיימן מחמת הציווי

ונראה לי, שבזאת אפשר להבין את שנאמר על משה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִשָּׁב אֶת מַטֵּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמַחַת לְאֹת לִבְנֵי מִרְי וְתִכַּל תִּלְוֶנָתָם מֵעָלִי וְלֹא יָמָתוּ: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ כִּן עָשָׂה" (במדבר יז, כה-כו). וצריך להבין, מה ההדגשה שמשה עשה את מה שה' ציווה אותו? הלוא, כל מה שעשה עד עכשיו וגם בעתיד, לא עשה אלא על פי ה', ופעם אחת שלא דייק למלא את ציווי ה' במי-מריבה, כבר נקנסה עליו מיתה. אבל לפי מה שנתבאר, תובן ההדגשה, שדווקא בעניין זה של נתינת מטה אהרן לפני העדות, שהתבאר טעם הדבר, והוא נימוק הגיוני ביותר, כדי ששוב לא תהיה מחלוקת. היה מקום למחשבה, שמשה הניח את המטה מהנימוק שנאמר מפורשות על ידי הבו"ת. לכן כאן באה ההדגשה, שאף פעולה זו לא עשה, אלא מפני "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ כִּן עָשָׂה"!

וכך פירש מרן המשגיח זצ"ל את מה שניסחו לנו אנשי כנסת הגדולה "ישמח משה במתנת חלקו. כי עבד נאמן קראת לו". שלמרות המתנות הגדולות והנפלאות שנפלו בחלקו של משה רבינו, שגאל את ישראל ממצרים, הוריד את התורה מהשמים, זכה להנהיג את כלל ישראל ארבעים שנה, הרי שמחתו הגדולה אינה בכל אלה, אלא בכך שזכה שבורא עולם העיד עליו, שהוא 'עבד נאמן'. הווי אומר, ש'עבד ה' הוא רום המעלות.

כתב מרן בעל החתם סופר זצ"ל בעניין זה דברים חריפים מאוד:

"המקיים כל התורה אך

בשרירות לבו לא כאשר ציווה השי"ת ומחמת ברית אבותיו, אלא שנראה לו נכון וחכמה ונימוס יפה והוא האפיקורס אשר לא יאבה ה' לסלוח לו"

(תרומה, ד"ה ויקחו לי תרומה).

ברם, עדיין חייבים אנו להתמודד עם השאלה, למה דווקא כאן, באמצע ספר ויקרא, מדגישה התורה שעיקרה של מצוה הוא הציווי אשר בה? על כך לא ענה רבינו השפ"א זצ"ל.

גם איסורי עריות המקובלים על הכל, יש לקיימם מחמת ציווי ה'

ונלענ"ד, שאפשר לומר, שמצוות ל"ת של גילוי עריות הינה בתוך המצוות שנצטוו עליהן בני-נח, ועד ימינו אנו. כל הדתות

הגדולות אוסרות עבירות אלה, אף המשטר הקומוניסטי, שהיה אתאיסטי ביסודו, אסר מעשים אלה. כך שבכל העולם התרבותי ישנה חקיקה שאוסרת גילוי עריות, והמחוקק אף קצב עונשים כבדים לעבריינים על חוק זה. יוצא אפוא, שהשכל האנושי רואה בקשרים אלה, מעשים אשר לא יעשו. יכול אפוא האדם לחשוב, שהוא מציית לאיסורי גילוי עריות מחמת, שאין מעשים אלה ראויים לשום בן-תרבות. ובימינו, נתווסף לאיסור זה אף ההיבט המדעי, שהגנטיקה הוכיחה, שבנשואי קרובי-משפחה ישנה שכיחות גבוהה מאוד של מומים מולדים. לכן דווקא כאן הדגישה התורה, שאף מצוה זו יש לקיים אך ורק מפני ציווי ה'.

וכה אמר ב"תורת כהנים" (פ' קדושים): "רבי שמעון בן גמליאל אומר, לא יאמר אדם אי אפשי לאכול בשר בחלב, אי אפשי ללבוש שעטנז, אי אפשי לבא על הערוה, אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי" [הביאם הרמב"ם בפ"ו משמונה פרקים].

למה היה חטאו של חזקיהו המלך כה חמור?

לאור דברינו, ניתן להסביר את אחת הפרשיות הקשות המופיעות בנביא:

"בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חֲזַקְיָהוּ לָמוּת וַיָּבֹא אֵלָיו יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֱמֹוץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' צו לְבִיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה" (מלכים ב. כ, א).

ובתשובה"ע ביארו: "מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא! אמר ליה: 'מאי כולי האי?' אמר ליה: 'משום דלא עסקת בפריה ורביה!' אמר ליה: 'משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו'. אמר ליה: 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך [למה נכנס אתה לחשבונותיו של הבו"ת?]' מאי דמפקדת איבעי לך למעבד [מה שהצטווית היה עליך לעשות] ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד! [ומה שרצון ה' לעשות, יעשה]" (ברכות י, א).

הנביא ישעיהו נשלח באופן מיוחד על ידי בורא עולם, להודיע לחזקיהו המלך שנגזרה עליו גזרה, שהוא ימות באופן מידי וגם חיי העולם הבא נשללו ממנו! חזקיהו המלך, נדהם ונבהל על שום מה מגיע לו עונש כה חמור? שכן היה מלך צדיק ביותר. אביו, המלך אחז נמנע על המלכים הרשעים ביותר (דה"י ב. כה, א-ד) עד

כדי כך, שמנו אותו חכמים בין ארבעת המלכים שאין להם חלק לעוה"ב (תוספתא סני' יב, ה). ואילו חזקיה חזר בתשובה שלימה והחזיר עטרה ליושנה. לא רק שביער את כל העבודה זרה מארץ ישראל, אלא שאף הפך את כל העם לבני-תורה, עד שבדקו בכל גבול ישראל, מדן ועד באר שבע, ולא מצאו אפילו תינוק או תינוקת, שלא היו בקיאים אף בהלכות הקשות והמורכבות ביותר, הלכות טומאה וטהרה! (סנהדרין צד, ב). הוא הביא את דורו לדרגה, שלמרות, ש"דורו של משה ויהושע עסקו בתורה הרבה, דורו של חזקיהו יותר מהם" (שם כ, א ורש"י). הוא באופן אישי הגיע לדרגה רוחנית רמה ביותר, עד שביקש הקב"ה לעשותו משיח (שם צד, א).

חזקיהו חשב שכדי להציל את עם ישראל, מותר לו לוותר על קיום מצוה

והנה, בבת-אחת, נופלת עליו הודעה מהממת, שהוא נידון כרשע שברשעים ומאבד את חלקו בשני עולמות. הוא אינו יודע, מה חטאו ומה פשעו - "מאי כולי האי"? והנביא עונה לו, משום שלא עסק בפרייה ורבייה. וכאן נשאלת השאלה, אכן מצוות פרו ורבו היא מצוות עשה גדולה וחשובה, אבל בשום מקום, בכל מרחבי התושב"ע לא נאמר, שעל ביטול מצוות עשה מגיע לאדם עונש כה קשה. לא זו בלבד, חזקיה מסביר לנביא, שבעצם העובדה שהוא לא התחתן ולא עסק בפו"ר, יש הקרבה עצמית קשה ועצומה! שהרי כל אדם, איש או אשה, משתוקקים לזרע של קיימא, כה חזק רצון זה עד שאברהם אע"ה אומר שאף בורא עולם לא יוכל לתת לו שום תחליף לבנים שאין לו: "מה תתן לי וְאֶנְכִי הוֹלֵךְ עִירִי" (בראשית טו, ב). והנה, חזקיה התגבר על רצון זה, מפני שראה ברוח הקודש שבניו עתידים להיות רשעים גדולים מאוד, שיגרמו לחילול ה' גדול. אם כן, כדי שלא יתחלל שמו ית' הוא ויתר, בלב קשה ביותר, על הבאת ילדים לעולם.

הנביא עונה לו: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך" - הלוא, את שאתה יודע ברוח הקודש, יודע גם בורא עולם. הוא זה אשר מוריד את הנשמות לעולם, למרות שהכל צפוי לפניו, הווי אומר, **שבכך שאתה רוצה למנוע הורדת נשמות לעולם, אתה למעשה פועל נגד רצון ה'.** אמנם, כוונתך טובה מאוד, ויש בה מסירות נפש נפלאה, אבל מעשיך רעים מאוד, יש בהם התערבות בוטה בהנהגה האלוקית! אמנם, כך אמרו לכוזרי בחלום, כפי שכתב רבי יהודה הלוי ז"ל: "כוונתך רצויה אבל מעשיך אינם רצויים".

רואים אנו, שאף האדם הגדול בענקים, חזקיהו המלך, יכול לאבד את עולמו אפילו על ידי הימנעות מעשיית מצוה אחת בלבד. זאת אם הוא אינו מוכן לשמוע את ציווי ה', מפני שהוא חושב, שהוא 'חכם יותר', 'יודע מה טוב יותר לעם ישראל' מהקב"ה. מפני שכאן, אין הוא פוגם במצוה המסוימת אשר אותה הוא לא מקיים, אלא בעצם ההכרה שהקב"ה הוא המלך והוא 'עבד' בלבד.

הוא אשר דברנו, אם האדם מכיר במלכותו ובאדנותו ית', אלא שהוא עובר עבירה מחמת שיצרו גבר עליו, הרי שאף אם במזיד נעשה הדבר, עונשו יהיה בהתאם, כפי שיודעת חכמתו ית'. ברם, אם הוא חושב שיש לו את הסמכות להחליט מה טוב לעולם, לעם, לדור או אף לעצמו, הרי שחטאו לא ניתן לכפרה, מפני שהוא שלל מהמלך את 'כתרו'.

גם בן-נח חייב לקיים את שבע מצוותיו מחמת שנצטוו עליהם בהר-סיני

נוסיף ונאמר, שאף ביחס לבן-נח תקף הכלל הנ"ל. שהרי כתב הרמב"ם: "כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא והוא **שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה** והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן אבל **אם עשאן מפני הכרע הדעת** אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם **ולא מחכמיהם**" (הלי' מלכים ח, יא).

הרי לפנינו, שאף נוכרי יכול להגיע לחיי עולם הבא, ברמה היחסית שלו, גם בתנאי שיקיים את שבע המצוות, מפני שציווה אותו בורא עולם עליהם בהר-סיני. אבל, אם הוא גוי, 'תרבותי', 'מוסרי', 'פילוסוף' וכיוצ"ב, והוא קיים את שבע המצוות באופן הנעלה ביותר, אבל מפני ששכלו הכתיב לו זאת, הרי שאין לו חלק לעולם הבא. עד כאן הדבר תואם לחלוטין את מה שביארנו לעיל.

אבל הנה בא רבינו ז"ל ושלל ממנו אף את כבודו ומעמדו כ'חכם' - "ולא מחכמיהם" - נשאלת השאלה, כתר החכמה למה ניטל ממנו? והלוא, הוא פרופסור בכמה אוניברסיטאות וכתב יותר מעשרים ספרי חכמה שנלמדים בכל העולם. התשובה היא, אם אין לו מספיק שכל בקודקודו כדי להוכיח לעצמו: **א.** שיש בורא לעולם. **ב.** שאין הדעת נותנת שישאיר הבורא את העולם הפקר, שיעשה בו כל אחד כרצונו.

מכריזים על רפורמות. בוועידה שלהם בעיר בראונשוויג (תר"ד 1844) הוחלט, שמותר ליהודי להתחתן עם גויה, בתנאי שהיא מונותאיסטית, אין צורך לשמור את השבת, אין חובה לעשות ברית מילה וכהנה וכהנה. בפועל, הם גרמו לחיסולם של עשרות מיליונים מעם ישראל, הרבה יותר מהאויבים הכי קשים שלנו.

סיכום: יסוד התורה הוא קיום המצוות, מפני שכך נצטוונו על ידי בורא עולם. אם אדם יקיים את כל התורה והמצוות מחמת הבנתו ולא מחמת הציווי, אין לו חלק בתורת משה. אין לאדם רשות או סמכות לשנות שום מצוה, מחמת שום חשבון שהוא. חטאו של חזקיה היה חמור ביותר, מפני שחשב שכדי להציל את עם ישראל, מותר לו, מתוך הקרבה עצמית לוותר על מצוה אחת. הרפורמים, שמתוך כוונות טובות הכניסו תיקונים, הרסו את עם ישראל בצורה מחרידה.

ודאי אפוא, שהוא ציווה את ברואיו כיצד עליהם לנהוג. ג. שהיה מעמד הר-סיני לפני כמה מיליונים מישראל. אם את שלושת אלה לא ידע, ריק הוא מן החכמה.

נחזור אפוא לראשית הדברים, יסוד התורה לקיים את המצוות מחמת ציווי ה'. אחד מיסודות האמונה החשובים ביותר הוא, שהתורה לא תשתנה לעולם ועד. אין סמכות לאיש, אף לא לגדול שבנביאים, לשנות ולוא מצווה אחת ואף לא אחד מפרטי עשייתה. ואף לא, מתוך מניעים וכוונות טובות ונפלאות שנועדו לתקן מצב ביהדות ולשפר, כביכול, את רמת קיום המצוות.

לצערנו, הכרנו תופעות רבות בהיסטוריה, שאנשים עם 'כוונות טובות' הרסו את עם ישראל באופן חמור ביותר. לדוגמא: התנועה הרפורמית שקמה בראשית המאה התשע עשרה, טענה שבאם הם לא יכוללו שינויים ותיקונים בתורת-ישראל, הרי שתוך זמן קצר כולם יתנצרו. אי לכך, כדי לעצור את גל ההתנצרות, הם